

B. B. proti Slovensku, rozsudek ze dne 24. 10. 2024 - K požadavkům kladeným na účinné vyšetřování obchodování s lidmi pro splnění pozitivního závazku plynoucího z čl. 4 Úmluvy

Stěžovatel: B. B.

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 48587/21

Datum: 24.10.2024

Článek Úmluvy: čl. 4
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: obchodování s lidmi, oběť trestného činu, pozitivní závazky, účinné vyšetřování

Český právní řád: čl. 9 odst. 1 Listiny základních práv a svobod

§ 168 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 189 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

§ 2 odst. 4 písm. c), d) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Významnost: 2

**VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č.
3/2025**

B. B. proti Slovensku

rozsudek ze dne 24. 10. 2024, č. 48587/21

Autorský komentář

V předkládaném rozhodnutí Soud vyložil, z jakých důvodů dospěl k závěru, že Slovenská republika, resp. její orgány činné v trestním řízení, nesplnily procesní závazek vyšetřit případy možného obchodování s lidmi uložený členským státům čl. 4 Úmluvy. S odkazem na svou předcházející judikaturu připomenul, že tento článek, stejně jako čl. 2 a 3, zahrnuje procesní závazek vyšetřit důvodné podezření, že došlo k porušení práv jednotlivce podle zmíněného ustanovení. Zmínil, že vnitrostátní orgány jsou povinny zahájit a vést účinné vyšetřování, a to z vlastní iniciativy (nikoli na podkladě aktivit oběti), jakmile je přítomno dostatečné podezření, že se příslušná osoba stala obětí obchodování s lidmi. Podstatou procesního závazku je způsob vedení vyšetřování, tj. jeho zaměření na objasnění těchto otázek, nikoli jeho výsledek. Soud slovenským orgánům vytkl, že se nedostatečně

věnovaly posouzení otázky postavení stěžovatelky (tj. jestli nebyla s ohledem na zjištěné sociální poměry, její věk a mentální nedostatečnost zvláště zranitelnou obětí) a zda této její zvláštní zranitelnosti vědomě nevyužil Y. Ten byl v důsledku neobjasnění těchto otázek uznán vnitrostátními soudy vinným spácháním (toliko) trestného činu kuplířství.

Ochrany oběti vystavené sexuálnímu nakládání, resp. postihu pachatele takového jednání s ní, lze (a bylo možno i v případě stěžovatelky) dosáhnout podle právní úpravy obsažené ve slovenském trestním zákoně (zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon) vyvozením jeho trestní odpovědnosti buď za trestný čin obchodování s lidmi podle § 179 (obsažen v rámci druhé hlavy upravující trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti), nebo za trestný čin kuplířství podle § 367 (obsažen v hlavě deváté upravující trestné činy proti jiným právům a svobodám). Odsouzení pachatele pro trestný čin kuplířství, jako činu mírněji trestného, bývá – v situaci, že skutkové okolnosti svědčí o možnosti vyvození jeho postihu za trestný čin obchodování s lidmi – považováno za nedostatečné a porušující práva oběti podle čl. 4 Úmluvy. K tomuto závěru došel Soud i v jím posuzované věci stěžovatelky (viz body 83–101).

Rozhodnutí slovenských soudů vydaná ve věci stěžovatelky se tak zařadila mezi ty, které se staly předmětem kritiky mezinárodních organizací vyjadřujících se k okolnostem obchodování s lidmi na Slovensku. V dané souvislosti se připomíná (a je to i součástí textu rozhodnutí Soudu), že Komise OSN ve zjištěních pro období roků 2008 až 2013 vyjádřila obavy z neúčinného odhalování obětí obchodování s lidmi a mírného trestání pachatelů, včetně častých trestů s podmíněným odkladem. Uzavřela, že ženy a dívky romského původu jsou zvláště ohroženy obchodováním za účelem sexuálního zneužívání. Podle zprávy Výboru expertů Rady Evropy je 60 % obětí obchodování s lidmi romské národnosti a jde převážně o ženy ve věku do 35 let zneužívané k nucené prostituci. Hlavní cílovou zemí pro obchodování za účelem nucené práce a prostituce byla Velká Británie. V roce 2015 upozornil tento Výbor na selhání Slovenska při stíhání a trestání pachatelů a podpoře obětí obchodování s lidmi a doporučil přijetí nových legislativních i praktických opatření pro zajištění aktivního vyšetřování případů obchodování s lidmi, jejich odsouzení a ukládání přiměřených trestů. Uvedl také, že mnoho případů není policií bráno dostatečně vážně a policie i státní zastupitelství nevyužívají speciální nástroje dostupné za účelem odhalování a potírání této trestné činnosti. Na slovenské orgány naléhal, aby přijaly opatření pro účinné vyšetřování, odsouzení a potrestání pachatelů a zajistily, aby případy nebyly překvalifikovány na jiné trestné činy s mírnějšími tresty. Obdobně varovalo ve své zprávě Ministerstvo zahraničí Spojených států amerických, které upozornilo na ukládání mírných trestů, jakož i zvýšenou zranitelnost romských občanů ze sociálně vyčleněných lokalit. Také označilo Velkou Británii za hlavní cíl obchodníků, kteří převážně násilím nebo podvodem získané romské ženy za účelem nucené prostituce. Helsinská komise ve své zprávě zdůraznila, že ustanovení o kuplířství bývá často používáno v případech obchodování s lidmi při nedostatku důkazů pro kvalifikaci jako trestného činu obchodování s lidmi nebo pro prokázání využití nátlaku.

První mezinárodní definici obchodování s lidmi lze nalézt v čl. 3 písm. a) tzv. Palermského protokolu (Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi). Podle něj obchodování s lidmi „znamená najmutí, přepravu, předání, přechovávání nebo přijetí osob za účelem vykořisťování, a to prostřednictvím pohrůžky násilím nebo použití násilí či jiných forem donucení, prostřednictvím únosu, podvodu, uvedení v omyl nebo zneužití moci či stavu zvláštní zranitelnosti nebo prostřednictvím poskytnutí nebo přijetí plateb či výhod s cílem získat souhlas osoby mající kontrolu nad jinou osobou. Vykořisťování zahrnuje přinejmenším zneužívání prostituce jiných, jiné formy sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo služby, otroctví nebo podobné praktiky jako je otroctví, nevolnictví nebo odnětí orgánů.“

Správné hmotněprávní posouzení jednání pachatele je primárně odvislé od zaměření dokazování, které by mělo být provedeno v rozsahu umožňujícím zodpovězení otázky, zda jsou přítomny tři znaky

skutkové podstaty obchodování s lidmi v jejím výše uvedeném vymezení, jimiž jsou jednání, prostředky a účel. Otázkou jejich možného naplnění ve věci stěžovatelky se zabýval (jak plyne z bodu 83. a násl.) Soud ve svém rozhodnutí. Po svém posouzení indicií plynoucích ze spisu nasvědčujících možnosti přísnější právní kvalifikace jednání Y. v případě objasnění pro to rozhodných skutečností dospěl k závěru o porušení čl. 4 Úmluvy v jeho procesní složce Slovenskou republikou.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovatelka je romského původu a vyrůstala ve státním zařízení. Podle jejího vyjádření následně žila u romské rodiny (dále „rodina X.“). Ta jí vzala všechny peníze a donutila ji vdát se za jednoho ze synů, s nímž měla dítě, o které se nemohla finančně postarat. Bylo jí proto odebráno do péče státu. Rodina X. později stěžovatelku vyhodila z domu. Když zůstala bez domova, zařídila rodina X. její setkání s Y. Za její předání měl Y. dát rodině X. peníze.

Podle zjištění slovenských soudů zařídil Y. v roce 2010 na Slovensku zapojení stěžovatelky do prostituce ve Velké Británii, kam s ním dobrovolně odjela. Zde pracovala nejméně rok jako prostitutka. Y. odevzdávala všechny svoje výdělky, starala se mu o domácnost a on jí dával drogy. Po odjezdu Y. z Velké Británie stěžovatelka v zemi dobrovolně zůstala. Po kontaktu s místní policií, která vyhodnotila, že stěžovatelka je obětí obchodování s lidmi, byla v péči Armády spásy, než se prostřednictvím programu IOM (Mezinárodní organizace pro migraci) na podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi dostala dne 10. 4. 2012 zpět na Slovensko. Po návratu byla v péči charity poskytující na základě smlouvy s ministerstvem vnitra pomoc obětem obchodování s lidmi. Do programu byla zapojena do 10. 3. 2013. Poté, co ministerstvo charitu informovalo, že Y. byl obviněn z kuplířství, stěžovatelka ztratila nárok na účast v programu.

Podle zprávy znalce z oblasti psychologie měla stěžovatelka hraniční inteligenci a trpěla duševní nemocí provázenou halucinacemi a paranoiou, která u ní s nejvyšší pravděpodobností vznikla během jejího pobytu ve Velké Británii v důsledku toho, že Y. zneužíval, že na něm byla v cizím prostředí závislá. Pozdější lékařská zpráva informovala o stěžovatelčině léčbě pro schizofrenii s nutností opakované hospitalizace. Obsahovala také předpoklad, že ke spuštění nemoci došlo v důsledku stresu, který stěžovatelka prožila ve Velké Británii. Dalším faktorem mohlo být také užívání návykových látek.

Trestní řízení

Charita zaslala dne 3. 9. 2012 policejním orgánům stěžovatelčino podání o prožitých událostech s tím, že podala trestní oznámení již ve Velké Británii, kde byla také označena za oběť obchodování s lidmi. Policejní ředitelství věc přidělilo prvně policii v Banské Bystrici, která na základě výsledku stěžovatelky označila jednání Y. za obchodování s lidmi. Věc poté převzalo jako věcně příslušné policejní oddělení v Humenném, které ji přehodnotilo na podezření z kuplířství.

Po zahájení trestního řízení dne 7. 12. 2012 byla stěžovatelka znovu vyslechnuta. Uvedla všechny zmíněné okolnosti včetně toho, že byla nucena nabídku Y. přijmout, aby se vyhnula bezdomovectví. Musela Y. a rodině X. předávat všechny svoje peníze a Y. zneužil její situace. Došlo také k výsledku Y. a dalších tří osob, načež byl Y. obviněn z kuplířství. Dokazování muselo být na popud státního zastupitelství doplňováno, a to o opakovaný výsledek stěžovatelky a doklady poskytnuté britskými orgány. Podle těchto dokladů byla stěžovatelka britskou policií opakovaně prošetřována v souvislosti s prostitucí a britské orgány uzavřely, že se stala obětí obchodování s lidmi.

Soud nejprve rozhodl trestním příkazem, jímž Y. uznal vinným, avšak v důsledku odporu podaného Y. byl trestní příkaz zrušen. Po prvním projednání obžaloby soud zprostil Y. pro nedostatek důkazů. Na základě odvolání státního zastupitelství však bylo toto rozhodnutí zrušeno odvolacím soudem

s pokynem, aby bylo doplněno dokazování, a to minimálně o výsledcích Z. Při novém projednání věci měla stěžovatelka právní zastoupení. V jednom ze svých podání upozornila, že Y. by měl být obžalován z obchodování s lidmi. Soud mezitím vyslechl Z a zjistil, že se jedná o jinou osobu téhož jména, zatímco označený svědek pobývá ve Velké Británii. Dne 30. 11. 2015 byl Y. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku s podmíněným odkladem na zkušební dobu v délce 16 měsíců. Proti rozhodnutí se odvolali Y. a stěžovatelka. Ta ve svém odvolání projevila nesouhlas s tím, že jí nebyla přiznána náhrada nemajetkové újmy a že obviněný byl odsouzen pouze za kuplířství, nikoli za obchodování s lidmi. Trestný čin, který spáchal, tak nebyl podle ní adekvátně potrestán.

Obě odvolání byla dne 16. 3. 2017 projednána ve veřejném zasedání, během něhož státní zástupkyně připustila, že jednání Y. mohlo být kvalifikováno jako obchodování s lidmi. Změna však nebyla možná, protože státní zastupitelství nepodalo odvolání (odpovědný státní zástupce byl kárně potrestán). Odvolací soud proto odsuzující rozsudek potvrdil. Stěžovatelka podala podnět k ministryni spravedlnosti, aby podala dovolání pro právní vady. Ministryně jí vyhověla a ve svém dovolání argumentovala, že použití právní kvalifikace obchodování s lidmi záleží na rozhodnutí o tom, zda byla stěžovatelka ve zranitelné pozici a zda toho Y. zneužil, nikoli na tom, zda se do prostituce zapojila dobrovolně. Nejvyšší soud dovolání dne 21. 6. 2018 odmítl, neboť jeho prostřednictvím nelze přezkoumávat skutkové vady a ze skutkového stavu zjištěného soudy nižších stupňů nevyplývá závěr o zranitelné pozici stěžovatelky. Právní kvalifikace jednání jako kuplířství proto byla za zjištěného skutkového stavu správná. Stěžovatelka podala 16. 10. 2018 ze stejných důvodů ústavní stížnost s odvoláním na čl. 4 Úmluvy. Ústavní soud ji dne 27. 5. 2021 zamítl s argumentem, že nemůže přezkoumávat skutková zjištění.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 4 ÚMLUVY

61. Stěžovatelka namítla, že žalovaný stát neprovedl účinné vyšetřování trestného činu obchodování s lidmi, který byl podle jejího tvrzení vůči ní spáchán. Odkázala na čl. 4 Úmluvy, jehož relevantní část zní:

„1. Nikdo nesmí být držen v otroctví nebo nevolnictví.

Od nikoho se nebude vyžadovat, aby vykonával nucené nebo povinné práce.“

A. K přijatelnosti

62. Vláda namítla, že čl. 4 Úmluvy není použitelný na okolnosti případu *ratione materiae*. S ohledem na obsah argumentace (viz body 69 a 70), již svoji námitku vláda podpořila, Soud považuje její přezkum za úzce propojený s přezkumem samotné podstaty stížnosti. Námitka vlády proto musí být spojena se samotnou stížností.

63. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná a není nepřijatelná ani z jiného důvodu uvedeného v čl. 35 Úmluvy. Musí být tudíž prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

1) Tvrzení stran

64. Stěžovatelka namítla, že žalovaný stát nedostal svému pozitivnímu závazku vést účinné vyšetřování trestného činu obchodování s lidmi, který byl podle jejího tvrzení vůči ní spáchán. V důsledku toho jí byl na Slovensku odepřen status oběti uvedeného trestného činu, čímž byla připravena o výhody programu určeného na podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi a

vyloučena z legislativního rámce státní podpory obětí tohoto a dalších specifikovaných trestných činů.

65. Zdůraznila, že slovenské orgány věděly, že jí britské orgány v minulosti přiznaly status potenciální oběti obchodování s lidmi, a měly k dispozici podklady, které za tímto účelem britské orgány shromáždily. Odkázala také na své výsledky vedené vyšetřovatelem dne 7. 12. 2012 a 3. 4. 2013 (viz body 18 a 21), které podporují její tvrzení, že byla pod tlakem přijmout nabídku Y. pracovat jako prostitutka ve Velké Británii, protože to byla jediná možnost, jak se vyhnout bezdomovectví.

66. Dále argumentovala, že slovenské orgány nesprávně považovaly za zásadní její vědomost o tom, že bude provozovat prostituci a že tak dělala dobrovolně. Podle rozsudku Krachunova proti Bulharsku (ze dne 28. 11. 2023, č. 18269/18, bod 153) to však není rozhodujícím faktorem. Na čem skutečně záleželo, byla její zranitelná pozice a absence jakýchkoli jiných reálných či rozumných alternativ v dané době.

67. Z procesního hlediska namítla, že slovenské orgány nepatřičně vycházely z její výpovědi, aniž by vzaly v úvahu její zdravotní stav. Nesledovaly ani očividný směr dalšího vyšetřování získáním dalších svědeckých výpovědí. Řízení trvalo příliš dlouho a odpovědné orgány od počátku nezajistily ochranu jejích procesních práv, například poskytnutím právního zastoupení (které neměla až do samotného závěru řízení), v důsledku čehož se včas nepřihlásila se svým nárokem na náhradu újmy.

68. Navíc stěžovatelka uvedla, že se jí nedostalo rovnocenného zacházení s ostatními stranami, neboť jí například bylo odepřeno právo pronést při jednání před okresním soudem dne 5. 10. 2015 závěrečnou řeč (viz bod 29).

69. Vláda upozornila na to, že proti právní úpravě použitelné na trestný čin spáchaný vůči stěžovatelce nebyly vzneseny žádné námitky. Jako obchodování s lidmi byl čin označován v počátečním stádiu řízení pouze v reakci na první popis poskytnutý v podáních charity. Jakmile byla stěžovatelka vyslechnuta a poskytla vysvětlení, jednání bylo kvalifikováno jako kuplířství, a tak to zůstalo po celý zbytek řízení. O právní kvalifikaci, k níž vnitrostátní orgány dospěly na základě svých skutkových zjištění, nebyly žádné pochybnosti. Pokud státní zástupkyně před krajským soudem připustila, že jednání mohlo být posouzeno jako obchodování s lidmi (viz bod 33), jednalo se o její soukromý názor a nikoli oficiální postoj státního zastupitelství.

70. Vláda dále odkázala na vyjádření nejvyššího státního zástupce pro účely řízení před Soudem, podle něhož by byla změna právní kvalifikace protiprávního jednání Y. vůči stěžovatelce možná pouze pokud by důkazy v přípravném řízení byly shromážděny v jiném rozsahu. Zejména by se vyšetřování muselo soustředit na zjištění úmyslu Y. zneužít zranitelnosti stěžovatelky. Jinými slovy by bylo nezbytné prokázat, že Y. věděl, že se stěžovatelka v předmětné době nacházela v objektivně zranitelné pozici, a chtěl toto využít, aby pro něj pracovala ve Velké Británii jako prostitutka. Teoreticky by to bylo možné získáním svědeckých výpovědí od jejího manžela, tchýně a švagrové, ale prakticky nikoli, protože pobývali ve Velké Británii a slovenské orgány neznaly jejich adresu. V této souvislosti nejvyšší státní zástupce poukázal na záznam ve spise ze dne 8. 10. 2012.

71. Závěrem vláda uvedla, že dovolání ministryně spravedlnosti se týkalo právních vad a nesměřovalo proti skutkovým zjištěním soudů, a nemohlo proto výsledek řízení změnit.

72. Vzhledem k výše uvedenému vláda argumentovala, že na rozdíl od věci M. proti Chorvatsku (rozsudek velkého senátu ze dne 25. 6. 2020, č. 60561/14) není čl. 4 Úmluvy použitelný na případ stěžovatelky.

73. Pro případ, že by Soud rozhodl o použitelnosti čl. 4, vláda poukázala na skutečnost, že

vyšetřování začalo okamžitě poté, co se vnitrostátní orgány o věci dozvěděly. Neprodleně zahájily trestní řízení a shromáždily nezbytné důkazy, takže přípravné řízení trvalo jen něco málo přes osm měsíců. Ve stádiu řízení před soudem byl okamžitě vydán trestní příkaz (31. 7. 2013) a přibližně tři roky a osm měsíců poté (16. 3. 2017) bylo odsouzení Y. potvrzeno a stalo se konečným bez ohledu na dovolání ministryně spravedlnosti z důvodu právních vad. Vláda připustila, že řízení se protáhlo prvním rozsudkem (23. 4. 2014), který musel být v důsledku odvolání zrušen (28. 10. 2014). V následujícím řízení však musela být jednání opakovaně odročována z důvodu absence stěžovatelky a svědků.

74. Vláda dále upozornila, že stěžovatelka dokonale rozuměla slovensky a byla v souvislosti se všemi jejími výsledky a soudními jednáními řádně poučena o svých právech. Její opomenutí připojit se včas s nárokem na náhradu újmy k trestnímu řízení vzniklo vlastním zaviněním, nebránilo jí to však v uplatnění nároku v občanskoprávním řízení.

75. Pokud jde o skutečnost, že stěžovatelčin zmocněnec byl při pronášení závěrečné řeči na jednání dne 5. 10. 2015 přerušen, důvodem bylo jeho opakované směřování mimo rámec stanovený zákonem pro tento úkon. Závěrečná řeč je v případě oběti trestného činu omezena na otázku újmy a nemůže se vztahovat k otázce viny a trestu.

76. V souhrnu vláda uvedla, že stát splnil všechny pozitivní závazky, které mu mohly vzniknout v souvislosti s protiprávním jednáním Y. vůči stěžovateli.

2) Posouzení Soudem

a) Obecné zásady

77. V současnosti je judikaturou dostatečně podloženo, že vnitrostátní i mezinárodní obchod s lidmi spadá pod čl. 4 Úmluvy bez ohledu na to, zda je spojen s organizovaným zločinem či nikoli. Není proto nezbytné zjišťovat, zda lze zacházení, které je předmětem stěžovatelčiny stížnosti, podřadit pod „otroctví“, „nevolnictví“ či „nucené nebo povinné práce“ (viz rozsudek ze dne 16. 2. 2021, V. C. L. a A. N. proti Spojenému království, č. 77587/12 a 74603/12, bod 148, a zde citované odkazy).

78. Soud nadto soustavně judikoval, že čl. 4 Úmluvy stanovuje pozitivní závazky smluvních států, které zahrnují procesní závazek vyšetřit případy možného obchodování s lidmi (viz Krachunova, cit. výše, bod 158, a další odkazy).

79. Obecněji Soud připomíná, že čl. 4 – stejně jako čl. 2 a 3 – zahrnuje také procesní závazek vyšetřit důvodné podezření, že došlo k porušení práv jednotlivce podle tohoto ustanovení (viz rozsudek ze dne 13. 11. 2012, C. N. proti Spojenému království, č. 4239/08, bod 69; a rozsudek velkého senátu ze dne 25. 6. 2020, S. M. proti Chorvatsku, č. 60561/14, body 324 a 325). Jako součást širšího konceptu pozitivních závazků se procesní závazek podle čl. 4 Úmluvy v podstatě vztahuje k povinnosti vnitrostátních orgánů použít v praxi nástroje trestního práva určené k zákazu a potrestání jednání rozporného s tímto ustanovením. To zahrnuje požadavky na účinné vyšetřování tvrzení o zacházení, které je v rozporu s čl. 4 Úmluvy. Procesní závazek daný sbíhajícími se zásadami podle čl. 2 a 3 Úmluvy poskytuje podklad pro konkrétní obsah procesního závazku podle čl. 4 Úmluvy (viz S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, body 308–311).

80. Tyto procesní požadavky se primárně týkají povinnosti vnitrostátních orgánů zahájit a vést účinné vyšetřování. Jak vyplývá z judikatury Soudu, znamená to zahájení a vedení vyšetřování, které povede ke zjištění skutkových okolností, určení odpovědné osoby a jejímu případnému potrestání (viz tamtéž, bod 313; a rozsudek ze dne 7. 1. 2010, Rantsev proti Kypru a Rusku, č. 25965/04, bod 288). Vnitrostátní orgány musí jednat z úřední povinnosti, jakmile se o situaci dozví. Především nemohou

ponechat na iniciativě oběti, aby převzala odpovědnost za provedení jakéhokoli vyšetřovacího úkonu (viz S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, bod 314). Aby bylo vyšetřování účinné, musí být nezávislé na všech, kteří mají s událostí spojitost. Požadavek na pohotovost a přiměřenou rychlost platí pro všechny případy, je-li však možné oběť zachránit ze škodlivé situace, vyšetřování musí být vedeno s největší naléhavostí. Oběť nebo její nejbližší příbuzný musí být do vyšetřování zapojeni do míry nezbytné pro ochranu jejích legitimních zájmů (viz Rantsev, cit. výše, bod 288; rozsudek ze dne 21. 1. 2016, L. E. proti Řecku, č. 71545/12, bod 68; a C. N. proti Spojenému království, cit. výše, bod 69).

81. Podstatou procesního závazku je způsob vedení vyšetřování, nikoli jeho výsledek. Při absenci zaviněného pochybení ve snaze o přivedení pachatelů k odpovědnosti neexistuje absolutní právo na obžalobu či odsouzení konkrétní osoby. Skončí-li tudíž vyšetřování bez konkrétních výsledků, či s výsledky výrazně omezenými, neukazuje to samo o sobě na nesplnění závazku. Navíc nesmí být procesní závazek vykládán způsobem ukládajícím vnitrostátním orgánům nemožné či nepřiměřené břemeno. Orgány musí nicméně učinit všechny rozumné kroky, které by mohly vést ke shromáždění důkazů a zjištění okolností případu. Především musí být závěry vyšetřování založeny na důkladné, objektivní a nestranné analýze všech relevantních okolností. Jestliže orgány opomenou sledovat zjevný směr vyšetřování, rozhodujícím způsobem jsou podkopány schopnosti vyšetřování zjistit okolnosti případu a konkrétní odpovědné osoby. Co se týče míry přezkumu těchto případů, Soud považuje za důležité zdůraznit, že ačkoli si je vědom nezbytné obezřetnosti při přejímání role nalézacího soudu, pokud to není s ohledem na okolnosti případu nevyhnutelné, musí provést „obzvláště důkladný přezkum“, i kdyby již proběhlo vnitrostátní řízení a vyšetřování (viz S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, body 315–317, s dalšími odkazy).

82. Dodržení procesního závazku musí být posouzeno na základě několika základních parametrů. Ty jsou mezi sebou vzájemně propojené a jejich samostatné posouzení nepředstavuje konečný výsledek. Jedná se o kritéria, jejichž společné posouzení umožňuje přezkum úrovně účinnosti vyšetřování. Aby představovaly problém podle čl. 4, musí případné vady předmětného řízení a rozhodovacího procesu dosahovat úrovně závažné vady. Jinými slovy vyjádřeno, Soud se nezabývá tvrzeními o chybách či ojedinělých opomenutích, ale pouze závažnými nedostatky v řízení a souvisejícím rozhodovacím procesu, konkrétně takovými, které by mohly ohrozit schopnost vyšetřování zjistit okolnosti případu a odpovědnou osobu (viz tamtéž, body 319–320, s dalšími odkazy).

b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

83. Nejdříve Soud posoudí, jestli existovalo důvodné podezření z obchodování s lidmi, na jehož základě měly vnitrostátní orgány povinnost provést účinné vyšetřování (viz bod 79). Zjistí proto, jestli zde ve světle stěžovatelčiných tvrzení a její situace byly *prima facie* důkazy o naplnění základních znaků mezinárodní definice obchodování s lidmi, tedy jednání, prostředku a účelu (viz S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, body 113–114 a 303). V této souvislosti Soud připomíná, že závěr o existenci takových důkazů musí být založen na situaci převládající v době, kdy byla předmětná tvrzení vznesena nebo kdy se vnitrostátní orgány dozvěděly o *prima facie* důkazech o zacházení porušujícím čl. 4, a nikoli na výsledném závěru, k němuž orgány dospěly po skončení vyšetřování nebo souvisejícího řízení (viz tamtéž, bod 325).

84. Stěžovatelka učinila podání, které bylo policii předáno jako trestní oznámení, a vnitrostátní orgány se tak dozvěděly o skutečnosti, že byla označena za potenciální oběť obchodování s lidmi (viz bod 15). Při podrobnějším výslechu popsala svůj přesun do Velké Británie, pobyt tam a následný návrat na Slovensko. Sdělila, že nabídku Y., aby pracovala ve Velké Británii jako prostitutka, přijala, protože v tu dobu neměla jinou možnost, jak se vyhnout bezdomovectví. Tvrdila také, že Y. dal rodině X. peníze za to, že ho na ni upozornila (viz bod 18).

85. Podle mínění Soudu stěžovatelčina tvrzení ohledně Y. ukazují na jednání (zařízení jejího přesunu

do Velké Británie) i účel (zapojit ji tam do prostituce). Naplnění těchto znaků bylo později potvrzeno jeho odsouzením pro kuplířství, které samo o sobě předpokládá jednání a účel (viz bod 45).

86. Pokud jde o znak „prostředku“ z mezinárodní definice obchodování s lidmi, Soud shledává, že stěžovatelčina podání na vnitrostátní úrovni a v řízení podle Úmluvy (viz body 6, 18, 21 a 27) svědčí o její zranitelnosti v předmětnou dobu a podporují tak její tvrzení, že prostředek použitý Y. spočíval ve zneužití této skutečnosti. Vnitrostátní orgány si musely být především vědomy stěžovatelčina nízkého věku a že pocházela ze znevýhodněných sociálních a ekonomických podmínek. Její tvrzení o náboru na Slovensku za účelem zapojení do prostituce ve Velké Británii (viz body 6 a 7) v zásadě odpovídají profilu obchodování s lidmi na Slovensku a ve Velké Británii, který byl v dané době pozorován (viz body 50, 53, 56 a 57). Slovenské orgány navíc věděly, že součástí jednání stěžovatelky s britskými orgány byl jejich závěr, že se stala obětí obchodování s lidmi (viz bod 22). Na Slovensko se vrátila v rámci programu IOM (Mezinárodní organizace pro migraci) na podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi a zpočátku byla na Slovensku považována za oběť obchodování s lidmi (viz body 9, 10 a 15). V souvislosti s tím Soud připomíná, že úřední uznání statusu potenciální oběti obchodování s lidmi nelze považovat za uznání naplnění znaků trestného činu obchodování s lidmi (viz S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, bod 322). Za okolností popsanych výše nicméně Soud přikládá váhu prvotnímu posouzení stěžovatelčina trestního oznámení učiněného policií v Banské Bystrici jako týkajícího se obchodování s lidmi, k jehož překvalifikování na kuplířství došlo až na policejním oddělení v Humenném, a to bez jakéhokoli vysvětlení (viz body 16 a 17). Některé z vnitrostátních orgánů navíc na národní úrovni samy připustily, že za určitých okolností mohl být trestný čin spáchaný Y. proti stěžovatelce posouzen jako obchodování s lidmi (viz body 33 a 37). V této souvislosti Soud bere na vědomí také podání vlády v tomto řízení, v němž odkazovala na vyjádření nejvyššího státního zástupce (viz bod 70).

87. Za těchto okolností není prostor pro pochybnosti o tom, že před vnitrostátními orgány stálo důvodné podezření, že stěžovatelka byla obětí obchodování s lidmi a že došlo k porušení jejich práv chráněných čl. 4 Úmluvy, čímž vznikl jejich pozitivní závazek zajistit provedení účinného vyšetřování tohoto podezření (viz judikatura citovaná v bodě 78 a násl.).

88. Zůstává tudíž k posouzení, jestli tento pozitivní závazek dodržely.

89. Z tohoto hlediska Soud shledává, že proběhlo vyšetřování jednání Y. vůči stěžovatelce a nakonec došlo k jeho odsouzení, byť pro trestný čin kuplířství, a nikoli obchodování s lidmi. Trestní sazba stanovená zákonem pro trestný čin kuplířství je mírnější, než ta stanovená pro trestný čin obchodování s lidmi (viz body 44 a 45). Nadto mezinárodní organizace zaznamenaly, že protiprávní jednání bývá někdy kvalifikováno jako trestný čin kuplířství namísto trestného činu obchodování s lidmi, pokud nebyly shromážděny dostatečné důkazy nebo naplněny všechny znaky (viz body 55 a 60).

90. Podle mínění Soudu je třeba zmíněný jev vykládat ve světle přetrvávající kritiky slovenských soudů za ukládání mírných trestů v oblasti obchodování s lidmi. Trestání má přitom ze své podstaty vztah k otázkám odstrašení, bezpečnosti, ochrany a v samotném důsledku k účinnosti slovenských snah o potlačení obchodování s lidmi (viz body 50, 54, 55, 57, 58 a 59).

91. V tomto kontextu má Soud za to, že pro posouzení dodržení výše zmíněného pozitivního závazku žalovaným státem nepostačuje, že protiprávní jednání Y. vůči stěžovatelce bylo na vnitrostátní úrovni posouzeno jako kuplířství. Nezbytné je přezkoumat, jak vnitrostátní orgány reagovaly na možnost, že jednání mohlo být kvalifikováno jako trestný čin obchodování s lidmi.

92. Mezi stranami není sporné a Soud jako takové přijímá, že jednání Y. mohlo být posouzeno jako obchodování s lidmi, pokud by stěžovatelka byla v dané době ve zranitelné pozici, Y. o tom věděl a

chtěl toho využít.

93. Ve vztahu k objektivní situaci stěžovatelky, jakož i subjektivní stránce Y., vláda sama připustila, že mohly být teoreticky prokázány provedením důkazů výsledkem stěžovatelčina manžela, tchýně a švagrové. To je zcela přirozené, neboť tyto osoby byly seznámeny se stěžovatelčinou situací v dané době a podle stěžovatelky se účastnily transakce s Y. (viz bod 18). K poslednímu zmíněnému bodu Soud připomíná, že „předání nebo přijetí plateb či výhod za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou“ je považováno za „prostředek“ obchodování s lidmi (S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, body 113-114 a 155).

94. Od stěžovatelčiných příbuzných však nebyly žádné důkazy získány. Vláda k tomu odkázala na vyjádření nejvyššího státního zástupce, podle něhož byli pro účely řízení nedosažitelní, protože pobývali ve Velké Británii na neznámé adrese.

95. Přesto nic nenasvědčuje tomu, že by se vnitrostátní orgány skutečně pokusily tyto osoby nalézt a důkazy od nich získat. V této souvislosti Soud shledává, že jinak vzájemná pomoc mezi slovenskými a britskými orgány zřejmě fungovala dobře (viz body 18 a 22). Připomíná proto, že v případech přeshraničního obchodování s lidmi mají členské státy také povinnost účinně spolupracovat s příslušnými orgány ostatních zapojených států (viz obdobně Rantsev, cit. výše, bod 289).

96. Soud dále shledává, že vnitrostátní řízení v projednávané věci trvalo dlouhou dobu, během níž mohlo dojít k vývoji situace ohledně dostupnosti stěžovatelčiných příbuzných a mohla vzniknout příležitost pro pokus důkazy od nich získat. Vyjádření nejvyššího státního zástupce bylo založeno na záznamu ve spise z roku 2012 a nic nenasvědčuje tomu, že by během mnoha následujících let, kdy řízení pokračovalo, došlo k pokusu tyto osoby najít.

97. Obdobně Soud zjišťuje, že rozhodnutí, jímž byl zrušen předchozí rozsudek o zproštění Y. obžaloby, soudu nižšího stupně uložilo, aby provedl důkaz výsledkem Z. Po jejím předvolání však bylo zjištěno, že se jedná o jinou osobu stejného jména (viz body 26 a 28). Opětovně nic nenaznačuje tomu, že by nakonec byla vyvinuta jakákoli snaha tu správnou osobu nalézt a vyslechnout.

98. V souladu s tím obsah spisu působí dojmem, že přestože bylo zřejmé, co bylo relevantní pro posouzení, tedy zda jednání Y. naplňovalo znaky obchodování s lidmi, vnitrostátní orgány se vědomě vyhnuly vyšetřování v tomto směru a omezily své snahy na zjištění skutečností relevantních pro posouzení jeho jednání jako kuplířství. Za těchto okolností je paradoxní argumentace, že zjištěné skutečnosti odpovídají trestnému činu kuplířství.

99. Nelze proto dospět k závěru, že vnitrostátní orgány učinily všechny rozumné kroky ke shromáždění důkazů a objasnění okolností případu, zejména projevem svého „pochopení mnoha jemných způsobů, jak se může osoba ocitnout pod kontrolou jiného“, a prostřednictvím toho ke zjištění skutečné povahy stěžovatelčina vztahu s údajným obchodníkem (srov. například S. M. proti Chorvatsku, cit. výše, bod 345; a C. N. proti Spojenému království, cit. výše, bod 80).

100. Podle názoru Soudu je nesledování zřejmého směru vyšetřování závažnější s ohledem na délku řízení. To započalo 3. 9. 2012 a s konečnou platností skončilo 27. 5. 2021, přičemž samotné stádium před Ústavním soudem trvalo více než dva roky a sedm měsíců (viz body 15, 41 a 43).

101. Tyto nedostatky řízení představovaly zásadní vady ve smyslu judikatury Soudu. Vnitrostátní řízení týkající se důvodného podezření, že došlo k porušení stěžovatelčiných práv podle čl. 4, tudíž nesplnilo požadavky pozitivního závazku na provedení účinného vyšetřování.

102. Závěrem Soud zamítá námitku vlády stran čl. 4 Úmluvy *ratione materiae* (viz body 83-87) a shledává, že došlo k porušení čl. 4 Úmluvy v jeho procesní složce.

103. Vzhledem k tomu Soud považuje za nadbytečné přezkoumávat zbývající části stěžovatelčiných námitek podle čl. 4 (týkající se poučení o jejích procesních právech a práva na závěrečnou řeč v jejím zastoupení).

II. OSTATNÍ TVRZENÁ PORUŠENÍ ÚMLUVY

104. Stěžovatelka namítla, že v trestním řízení proti Y. byla opakovaně vyslýchána a dotazována na traumatické události. Odkázala proto v zásadě na čl. 8 Úmluvy, jehož relevantní část zní:

„1. Každý má právo na respektování svého ... soukromého života...

Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

105. Vláda uvedla, že stěžovatelka v žádném stádiu vnitrostátního řízení nevznesla námitku proti pokládaným otázkám ani nesdělila, že nechce vypovídat či odpovědět na otázku. Dodala, že nic nenásvědčovalo tomu, že by některá s položených otázek byla nevhodná.

106. Soud si je vědom citlivosti výpovědi oběti sexuálního trestného činu k jeho okolnostem (viz rozsudek ze dne 28. 5. 2015, Y. proti Slovinsku, č. 41107/10, body 103–108, s dalšími odkazy). Ve vztahu k projednávané věci však bere v úvahu obecný tón stěžovatelčina podání. Stěžovatelka především na vnitrostátní úrovni ani před Soudem nespecifikovala, která konkrétní část jejího výsledku měla být v rozporu s jejím právem na respektování soukromého života – například konfrontace s pachatelem, vznášení ponižujících či zastrašujících otázek nebo nevhodné vedení jejího výsledku. To je v souladu s obsahem jejího podání na vnitrostátní úrovni, která lze chápat jako žádost o provedení výsledku blíže k domovu, spíše než odmítnutí výsledku jako takového (viz bod 27).

107. Závěrem tudíž Soud shledává, že ve světle dostupných materiálů a v rozsahu, v jakém stížnost odpovídá jeho pravomoci, nic nenaznačuje porušení stěžovatelčiných práv podle čl. 8 Úmluvy. Stížnost podle tohoto ustanovení je tudíž zjevně neopodstatněná a musí být zamítnuta podle čl. 35 odst. 3 písm. a), odst. 4 Úmluvy.

(...)

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. *rozhoduje* o spojení stížnosti podle čl. 4 Úmluvy a námitky vlády o použitelnosti tohoto ustanovení *ratione materiae* a zamítá ji,

2. *prohlašuje* stížnost podle čl. 4 Úmluvy za přijatelnou a zbytek stížnosti za nepřijatelný,

3. *rozhoduje*, že došlo k porušení čl. 4 Úmluvy v jeho procesní složce,

(...)

(Zpracovali JUDr. Ivo Kouřil a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)